

REDOVISNING

Dnr 4.4.17-00272/2019

2020-02-20

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Slutrapport genomförande av uppdraget om ett nytt Växtskyddsråd, 2017-2019

Jordbruksverket ska enligt regeringsbeslutet N2017/02364/SUN från den 23 mars 2017 redovisa hur åtgärden Nya Växtskyddsrådet bidrar till det strategiska området Regler och villkor och regeringens bedömning om ett hållbart växtskyddsarbete inom ramen för livsmedelsstrategin prop. 2016/17:104 En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet.

Sammanfattning 2017-2019

Sedan Växtskyddsrådet inrättades 2011 har verksamheten utvecklats. Utöver att vara en del av Livsmedelsstrategin ingick också i det nya uppdraget år 2017-2019 att inrätta ett sekretariat för Växtskyddsrådet, bemannat av två personer, en heltidstjänst från vardera Jordbruksverket och Kemikalieinspektionen.

I Växtskyddsrådet deltar utöver Jordbruksverket och Kemikalieinspektionen även Naturvårdsverket, Livsmedelsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges Lantbruksuniversitet, Lantbrukarnas Riksförbund, Föreningen Sveriges Spannmålsodlare, Svenskt Växtskydd, Hushållningssällskapen samt Naturskyddsföreningen. Bredden på kompetens och erfarenheter inom Växtskyddsrådet är en framgångsfaktor till uppdragets genomförande.

Flera av de utredningar och aktiviteter som har genomförts inom Växtskyddsrådet är framåtsyftande, skapar möjligheter till utveckling och tar sikte på långsiktiga lösningar för hållbart växtskydd i enlighet med Livsmedelsstrategins målsättning. Livsmedelsstrategin manar till engagemang och insatser från såväl myndigheter som livsmedelskedjans företag, intressenter och organisationer. Växtskyddsrådet är i detta en viktig plattform för att skapa samsyn och prioritering i arbetet. Tillsammans med Växtskyddsrådets elva deltagande organisationer har sekretariatet under perioden 2017-2019, utifrån uppdragsbeskrivningen, drivit och genomfört Växtskyddsrådets planerade arbete.

För att kunna genomföra uppdraget upprättade Växtskyddsrådet en handlingsplan för åren 2017-2019. Handlingsplanen utgår från de punkter uppdraget beskriver, se längre ner. Följande rapporter har tagits fram på initiativ av Växtskyddsrådet under perioden 2017-2019 och anknyter till olika punkter i uppdraget:

- Vilka effekter kan ett glyfosatförbud medföra?
- Hinder för ökad användning av alternativa bekämpningsmedel.
- Kan vi förutse vilka växtskyddsmedel som försvinner från marknaden?
- Förslag till ny beräkningsmetod för predikterade miljökoncentrationer (PEC) för växtskyddsmedel i ytvatten
- Tillväxtreglerare i spannmål 1992-2017
- Resthalter av växtskyddsmedel i äpplen 2013, 2015 och 2017
- Sammanställning av Statistik om kemiska växtskyddsmedel – bakgrund, beskrivning, och nuvarande insamling
- Sammanställning Hektardoser – nya sätt att beskriva statistiken

Utöver dessa rapporter har fokus varit, och behöver också framåt vara att:

- Fortsätta arbetet att etablera ett strukturerat arbetssätt i syfte skapa beredskap att kunna möta de utmaningar som finns kring växtskydd i den svenska växtodlingen.
- Hitta strategier för växtskyddsmedel med lägre risk att nå den svenska marknaden.
- Samverka mellan myndigheter och organisationer i syfte att gemensamt öka tillgängligheten av olika växtskyddsmedelsdata genom digitalisering. Detta kommer leda till bättre underlag för t.ex. utvärdering, statistik, regelöversikt och tjänster när växtskyddsmedel används i praktiken.
- Fortsätta utreda lagstiftningens effekt på aktuella problemställningar inom växtskyddsområdet.

Kombinationen av det täta samarbete som det delade sekretariatet mellan Jordbruksverket och Kemikalieinspektionen har inneburit och de insatser som de deltagande organisationerna i Växtskyddsrådet har bidragit med har tillsammans under perioden 2017-2019 utgjort grunden för en konstruktiv samverkan. En god samverkan med berörda aktörer är viktigt då Växtskyddsrådets arbete är långsiktigt inriktat på att bidra till måluppfyllelse inom Livsmedelsstrategin.

Uppdragsbeskrivning 2017-2019

För att uppnå mål inom det strategiska området Regler och villkor beskrivs i regeringsbeslutet N2017/02364/SUN från den 23 mars 2017 att Växtskyddsrådet ska bistå med:

- Att utreda effektiva och hållbara förebyggande åtgärder och bekämpningsåtgärder för växtskadegörare.
- Att förbättra tillgången till växtskyddsmedel och bidra till en effektiv godkännandeprocess.

Vidare preciseras i beslutet ett antal uppgifter för Växtskyddsrådet (här numrerade 1-6):

1. Tillsammans med företag och bransch utveckla omvärldsbevakningen när det till exempel gäller förändringar i lagstiftning, rättspraxis, EU-processer, vägledningar, beslut om verksamt ämne samt analysera konsekvenser sådana förändringar får för myndigheter och företag.
2. Utveckla dialog med företag och bransch för att öka kunskapen om marknaden och om vilka behov odlare har av växtskyddsmedel på både kort och lång sikt och vilka behov kemiföretagen har i fråga om information och stöd från myndigheter.
3. Öka kunskapen hos såväl myndigheter som företag och andra intressenter samt utveckla strategier för att fasa ut kemiska växtskyddsmedel med oacceptabla effekter på hälsa och miljö och introducera växtskyddsmedel med låg risk eller alternativa metoder och tekniker.
4. Föra en dialog med berörda intressenter och öka kunskapen om samhällsekonomiska effekter och övergripande miljöeffekter som växtskyddsmedelslagstiftningen medför.
5. Öka kunskapen hos myndigheter om odlingsförhållanden och diskutera med myndigheter, företag och intressenter om hur ändamålsenliga riskhanteringsåtgärder kan utformas. I detta ingår bland annat att diskutera effektiva doser.
6. Öka kunskapen hos myndigheter, företag och intressenter om jordbruksdrift med syfte att förbättra prövningsprocessen utifrån praktiska odlingsperspektiv såsom årscyklar och växtföljd.

I Växtskyddsrådets handlingsplan har rådet också utifrån regeringens uppdrag satt upp mål för verksamheten enligt följande:

- Att förbättra jordbruksproduktionen och samtidigt säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa och för miljön.
- Att verka för ett hållbart växtskydd genom utveckling och införlivande av integrerat växtskydd och av långsiktigt hållbara odlingsystem.
- Att arbeta med olika insatser i syfte att tillgodose den svenska produktionen med tillgängliga växtskyddsprodukter och metoder för att möta en utveckling där allt färre växtskyddsmedel finns tillgängliga på marknaden.
- Att verka för att minska riskerna med användningen av växtskyddsmedel genom att främja alternativ till dagens kemiska växtskyddsmedel, inkluderat insatser kring utveckling och implementering av t.ex. biologiska samt mekaniska växtskyddsmetoder.

- Att Växtskyddsrådets verksamhet samlar erfarenhet och kompetens i syfte att bidra till att ta växtskyddsfrågan framåt i alla delar.

Måluppfyllelse 2017-2019

Växtskyddsrådet har under 2017-2019 arbetat utifrån den i Växtskyddsrådet gemensamt beslutade handlingsplan som utgjort ramverket för Växtskyddsrådets och sekretariatets arbete under perioden 2017-2019, se bilaga. De aktiviteter som har ingått i Växtskyddsrådets handlingsplan har på olika sätt bidragit till att stärka en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja och därigenom bidragit till det strategiska området regler och villkor i Livsmedelsstrategin. Flera viktiga insatser har påbörjats men det finns fortsatt mycket kvar att göra på flera områden för att åstadkomma verklig förändring.

De i rådet ingående organisationerna har under 2018 uttryckt sig mycket positivt om hur uppdraget om Växtskyddsrådet genomförs, bland annat genom Jordbruksverkets kundnöjdhetsundersökning avseende uppdrag inom Livsmedelsstrategin.

Deltagare i rådet

I enlighet med regeringens beslut är utöver Jordbruksverket representanter för Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Livsmedelsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges Lantbruksuniversitet, Lantbrukarnas Riksförbund, Föreningen Sveriges Spannmålsodlare, Svenskt Växtskydd, Hushållningssällskapen samt Naturskyddsföreningen inbjudna att delta i Växtskyddsrådet. Från 2017 är Livsmedelsverket nya i Växtskyddsrådet.

Växtskyddsrådet utgörs sammantaget av 11 organisationer och består av 16 ledamöter och 12 suppleanter.

Möten under 2017-2019

Det nya Växtskyddsrådet har under 2017-2019 haft tio fysiska möten, normalt fyra per år, varav ett möte årligen sker ute i fält.

Resurser 2017-2019

Jordbruksverket beviljades i enlighet med regeringens beslut högst två miljoner kronor årligen under perioden 2017-2019 för att genomföra Växtskyddsrådets nya uppdrag. Detta belopp har finansierat det gemensamma sekretariatet och vissa omkostnader kopplat till Växtskyddsrådets årliga möten.

Med anledning av att Växtskyddsrådets sekretariat startade sin verksamhet först i september 2017 blev dessa medel blev möjliga att använda även under år 2018 och har möjliggjort genomförandet av de aktiviteter nedan där finansieringen särskilt nämns.

Aktiviteter under uppdragsperioden 2017-2019

De aktiviteter som genomförts under åren 2017-2019 beskrivs punktvis nedan. De följer uppställningen i uppdraget och beskrivs också närmare i Växtskyddsrådets gemensamt beslutade handlingsplan, se bilaga.

Att förbättra tillgången till växtskyddsmedel och bidra till en effektiv handlägningsprocess

- *Effektivisering av handlägningsprocessen.* Kemikalieinspektionen har under perioden 2016-2017 arbetat intensivt med att effektivisera sin handlägningsprocess för växtskyddsmedel. Effektiviseringsarbetet är grundlagt genom tydliga produktionssystem vilket innebär att myndigheten systematiskt planerar, genomför, följer upp och förbättrar leveranser. Detta har resulterat i att ärendeflödet för ansökningar om växtskyddsmedel är i balans från den 30 april 2018 vilket innebär att tillståndsärendena slutförs inom gällande tidsfrister.

Eftersom Kemikalieinspektionen redan uppnått en effektiv handlägningsprocess kom tonvikten för Växtskyddsrådet att läggas på att vid behov bidra till ytterligare förbättringar.

- *Utveckling av riskbedömningsmetodik/regeltillämpning.* De beräkningsmodeller som används för att beräkna vilka halter av växtskyddsmedel som kan förväntas förekomma i ytvatten vid spridning är komplexa och tynger både genomförande och utvärdering av riskbedömningar i samband med prövningsprocessen.

Under 2019 har Kompetenscentrum för kemiska bekämpningsmedel (CKB) vid SLU utvecklat och utvärderat ett förslag på en enklare och snabbare metod för beräkningar av förväntade koncentrationer av växtskyddsmedel i ytvatten. Målsättningen är att projektet ska bidra till en effektivisering av Kemikalieinspektionens prövningsprocess avseende risker i ytvatten och en riskbedömningsmetodik med högre relevans genom starkare koppling till miljöövervakningsdata.

Finansiering: CKB:s arbete har finansierats med medel från Växtskyddsrådet.

Tillsammans med företag och bransch utveckla omvärldsbevakningen kring exempelvis förändringar i lagstiftning, rättspraxis, EU-processer, vägledning, beslut om verksamt ämne samt analysera konsekvenser sådana förändringar får för myndigheter och företag.

- *Gemensam digital arbetsyta.* Sekretariatet har skapat och för Växtskyddsrådet presenterat en gemensam webbaserad arbetsyta för rapportering av omvärldsbevakning på växtskyddsområdet. Arbetsytan används även som ett centralt verktyg för redovisning och kommunikation om pågående aktiviteter inom Växtskyddsrådet. Arbetsytan ger organisationerna inom rådet en översikt över arbetet.

Finansiering: Licenser för den webbaserade arbetsytan bekostas av Jordbruksverket.

Projekt kring statistik för växtskyddsmedel. Redan 2011 underströk Växtskyddsrådet behovet av en bra statistik inom växtskyddsområdet och behovet av en översyn av den svenska växtskyddsmedelsstatistiken. Det är viktigt att genom statistiska underlag kunna utvärdera användningen av växtskyddsmedel. Växtskyddsrådet har under 2018 sammanställt information om hur nuvarande insamling och användning av statistik för bekämpningsmedel (växtskyddsmedel och makroorganismer) sker inom de olika myndigheterna samt vilka möjligheter till utveckling och förbättringar som kan finnas. Detta har resulterat i en bättre representativitet för hektardoser i det underlag som SCB använder i sina beräkningar, samstämmighet i det underlag kring hektardoser som SCB respektive Kemikalieinspektionen använder, samt en publikation om olika statistikuppgifters bakgrund och användning. I arbetet har SCB deltagit tillsammans med Jordbruksverket och Kemikalieinspektionen.

SCB har under 2019 på initiativ av Växtskyddsrådet genomfört en undersökning avseende hur bekämpningsmedelsstatistiken kan presenteras – bland annat genom att utreda möjlighet att ta hänsyn till eko- och vallarealer i beräkningar av antal använda hektardoser samt att vikta antal använda hektardoser mot producerad mängd gröda. Undersökningen sammanfattas i rapporten ”Hektardoser -nya sätt att beskriva statistiken”.

Finansiering: SCB:s arbete har finansierats med medel från Växtskyddsrådet.

- *Kemikalieinspektionens bekämpningsmedelsregister – utvecklingsplaner.* Kemikalieinspektionens bekämpningsmedelsregister har i sin nuvarande utformning stor utvecklingspotential gällande användarvänlighet och tillgänglighet av data kring beslut om växtskyddsmedel. Såväl Kemikalieinspektionen som andra myndigheter och externa intressenter skulle ha större nytta av registret om det fungerade som en mer lättanvänd och bredare informationskälla kring uppgifter om växtskyddsmedel.

Växtskyddsrådet har haft dialoger om utvecklingspotential för bekämpningsmedelsregistret. Aktiviteten har resulterat i en sammanställning av information och synpunkter på hur olika organisationer använder registret och hur man ser att det kan förbättras. Sammanställningen ger en bild av hur Kemikalieinspektionen kan öka digitalisering och öppenhet kring information om olika uppgifter om bekämpningsmedel, samt hur informationen bidrar till att öka myndighetens service till allmänheten och andra organisationer.

Växtskyddsrådets sammanställning bilades ett underlag till beslut om verksamhetsutveckling på Kemikalieinspektionen avseende bekämpningsmedelsregistret och har bidragit till att motivera en planerad utveckling och förbättring av registret.

- *Verksamma ämnen i nya EU:s förordning om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter (EU) nr 2018/848.* Växtskyddsrådets sekretariat tog sig under hösten 2019 an uppgiften att kalla samman Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen, LRF och KRAV till gemensam diskussion med anledning av att det kommer ske förändringar kring bedömningen av vilka växtskyddsmedel som är tillåtna att

användas i ekologisk produktion i och med den nya förordningen från år 2021. Tillsammans kunde gruppen lösa uppkomna frågeställningar kring hur vi bäst kan redogöra för vad som gäller i frågan gentemot användarna av växtskyddsmedel.

- *Utredning kring resthalter av tillväxtreglerare i spannmål 1992-2017.* Användningen av tillväxtreglerare i odling är omdiskuterad. Mellan åren 1988 och 2011 fanns ett svenskt förbud mot användning av tillväxtreglerare i annan spannmål än råg. År 2011 beviljades dock ett godkännande av tillväxtreglerande medel för användning i vete. Därefter har ett flertal medel med olika tillväxtreglerande ämnen godkänts i olika grödor.

Livsmedelsverket har på uppdrag av Växtskyddsrådet genomfört en trendanalys och kumulativ konsumentriskvärdering för tillväxtreglerare i spannmål. Analyserna omfattar även en jämförelse mellan importerad och svenskodlad spannmål. Syftet med analysen är att bidra med kunskap om resthalter av tillväxtreglerare i svenskodlade grödor ökar, om halterna är problematiskt höga och om resthalter av tillväxtreglerare i svenskodlad spannmål skiljer sig från importerad. Resultaten har publicerats i en rapport i Livsmedelsverkets rapportserie och resultaten visar att uppmätta resthalter inte utgör någon hälsorisk för konsumenter. I svenskproducerad råvara är halterna generellt lägre än i importerad råvara.

Finansiering: Livsmedelsverkets arbete har finansierats med medel från Växtskyddsrådet.

- *Utredning kring resthalter av växtskyddsmedel i äpplen 2013, 2015 och 2017.* Resthalter av växtskyddsmedel i livsmedel är en viktig fråga. Genom maten får vi i oss små mängder av växtskyddsmedel och då främst från frukt och grönsaker. Äpple är ett av de livsmedel som tidigare visats kunna bidra till en del av den låga exponering som ändå sker. Livsmedelsverket har på initiativ från Växtskyddsrådet genomfört en undersökning av resthalter av växtskyddsmedel i äpple. Analyserna omfattar en jämförelse mellan importerade och svenskodlade äpplen samt en kumulativ konsumentriskbedömning avseende äppelkonsumtion för de senaste åren. Tidigare, och även denna studie, från Livsmedelsverket visar på att resthalter av växtskyddsmedel i livsmedel som saluförs i Sverige inte innebär en hälsorisk för konsumenter. Resultaten har publicerats i en fristående rapport.

Finansiering: Livsmedelsverkets arbete har finansierats med medel från Växtskyddsrådet.

Utveckla dialog med företag och bransch i syfte att öka kunskapen om marknaden i relation till vilka behov som odlare har av att kunna hantera skadegörare eller ogräs med någon växtskyddsmedel, på både kort och lång sikt samt vilka behov företagen har i fråga om information och stöd från myndigheter.

- *Utveckling av Major use-verksamhet.* För att kunna bidra till Livsmedelsstrategins mål om ett hållbart växtskydd och god tillgång till växtskyddsmedel behövs en systematisk och kontinuerlig uppdaterad översikt om vilka för Sverige relevanta

kombinationer av grödor och skadegörare som: 1) har god tillgång till effektiva växtskyddsmedel, 2) i framtiden riskerar att stå utan effektiva växtskyddsmedel eller 3) idag helt saknar effektiva växtskyddsmedel.

Inom trädgårdsnäringen tillgodoses odlares behov genom uppdraget inom Livsmedelsstrategin om *Minor use*, vilket syftar till att tillgängliggöra växtskyddsmedel för grödor som odlas i mindre omfattning. För arealmässigt större grödor saknas motsvarande arbetssätt. Det behövs därför en så kallad *Major use*-verksamhet. Hushållningssällskapen har på uppdrag av Växtskyddsrådet utarbetat ett första förslag till en kartläggningsmatris för behov och tillgång på bekämpningsmedel i olika kombinationer av grödor och skadegörare. Målsättningen är att hitta ett verktyg som kan belysa aktuella brister i bekämpningsstrategier och även i tidigt skede ge indikation på områden där problem kan uppstå. Det slutgiltiga målet är att informationen ska användas för ett strategiskt växtskyddsarbete för svensk växtodling i samarbete mellan berörda aktörer på liknande sätt som inom *Minor use*-uppdraget.

Dialoger om ett långsiktigt arbete med att tillgodose svenska odlares behov av växtskyddsmedel har förts med följande berörda aktörer Plattform växtskydd vid SLU, Kompetenscentrum för biologiska bekämpningsmedel vid SLU, Formas, Svenskt växtskydd, Lantbrukarnas Riksförbund, Svenska Betodlarna samt Svenska Frö- och Oljeväxtodlarna.

Arbetet med att initiera och bygga en verksamhet för ökad framförhållning om användbart växtskydd för svenska odlare är en av Växtskyddsrådets viktigaste uppgifter.

Finansiering: Hushållningssällskapets arbete har finansierats med medel från Växtskyddsrådet.

Öka kunskapen hos såväl myndigheter som företag och andra intressenter samt utveckla strategier för att fasa ut kemiska växtskyddsmedel med oacceptabla effekter på hälsa och miljö och introducera växtskyddsmedel med låg risk eller alternativa metoder och tekniker.

- *Undvika behov av upprepade tillfälliga dispenser för växtskyddsmedel.* Upprepade dispenser motverkar syftet med växtskyddsmedelsförordningen om en hög skyddsnivå för hälsa och miljö, och kullkastar regelverkets syfte om en harmonisering på växtskyddsområdet. EU-kommissionen har också uttalat kritik mot att medlemsländer beviljar upprepade dispenser. Vissa växtskyddsmedel som är nödvändiga för en effektiv produktion är inte godkända i Sverige och ansökningar om dispens lämnats in till Kemikalieinspektionen i enlighet med artikel 53 i förordning 1107/2009. De senaste åren har flera av dessa ansökningar avslagits och några domstolsavgöranden finns om uppfyllande av kriterierna i artikel 53. Under hösten 2019 bildade Växtskyddsrådet en arbetsgrupp med uppdraget att utreda möjligheterna och hindren för andra ansökningsformer än dispenser i syfte att finna långsiktiga lösningar på aktuella växtskyddsproblem. Arbetet pågår.

- *Främja användning av växtskyddsmedel med lägre risk.* Sekretariatet har inlett kontakter med ett antal andra medlemsstater för att undersöka möjliga strategier för att introducera och främja användningen av allmänkemikalier¹, lågriskmedel och biologiska medel.

Föra en dialog med berörda intressenter och öka kunskapen om samhällsekonomiska effekter och övergripande miljöeffekter som växtskyddsmedelslagstiftningen medför.

- Tre utredningar har genomförts genom initiativ från Växtskyddsrådet med syfte att skapa förståelse för vilka samhällsekonomiska effekter och övergripande miljöeffekter som växtskyddsmedelslagstiftningen medför. Undersökningarna har genomförts inom och med stöd av Jordbruksverkets löpande uppdrag om CAP:s miljöeffekter. Utredningarna är:

- *Vilka effekter kan ett glyfosatförbud medföra?*

Det verksamma ämnet glyfosat har under senare år varit föremål för en intensiv debatt kring om ämnet fortsatt ska vara godkänt för användning i växtskyddsmedel inom EU. Det senaste beslutet om fortsatt godkännande för glyfosat begränsades till en period om fem år som löper ut 15 december 2022.

Syftet med rapporten var ett första samlat kunskapsunderlag som ska svara mot regeringens behov av beslutsstöd kopplat till konsekvenser av ett förbud för svenskt jordbruk samt bistå branschen i arbetet med att hantera olika aspekter av framtida beslut. Resultaten visar att påverkan på svenskt jordbruk och yrkesmässig trädgårdsproduktion kan bli stor. Beräkningar visar resultatförsämringar i jordbruksföretag upp till 1 500 kronor per hektar och sammanlagt upp till 700 miljoner kronor i minskade intäkter.

I utredningen har Jordbruksverket, Naturvårdsverket och ett antal konsulter deltagit. Utredningen publicerades i en rapport våren 2019.

Finansiering: Arbetet som utförts av konsulter har till del finansierats med medel från Växtskyddsrådet och i övrigt av Jordbruksverket.

- *Hinder för ökad användning av alternativa bekämpningsmedel.*

Rapporten tar upp växtskyddsmedelslagstiftningen och andra potentiella hinder påverkar möjligheten för alternativa bekämpningsmedel att nå den svenska marknaden.

Inom EU-gemensam och nationell lagstiftning kring växtskyddsmedel finns ett antal regler som ska bidra till att underlätta marknadstillträde och

¹ Bestämmelser om detta finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG. Allmänkemikalier regleras huvudsakligen i artikel 23 och växtskyddsmedel med låg risk i artikel 47.

användning av medel som är förknippade med mindre farliga egenskaper än andra. Bekämpningsmedlen som berörs är allmätkemikalier, lågriskprodukter samt makro- och mikrobiologiska medel.

Utredningen lyfter fram exempel på alternativa medel som används, belyser vilka hinder som finns för bredare användning och föreslår åtgärder. Åtgärdsförslagen riktar sig till beslutsfattare och myndigheter.

I utredningen har Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket deltagit. Utredningen publicerades i en rapport våren 2019.

- *Kan vi förutse vilka växtskyddsmedel som försvinner från marknaden?*

Rapporten tar upp om vi genom ämnens egenskaper kan förutse om verksamma ämnen kommer att fasas ut från marknaden och i så fall bedöma vilka konsekvenser utfasningen ger för tillgången till ett effektivt växtskydd i Sverige.

Genom omprövningsprogrammet för verksamma ämnen inom EU pågår en utfasning av ämnen som inte längre klarar godkännandekriterierna. Antalet verksamma ämnen som kan användas i växtskyddsstrategier för att behandla skadegörare och ogräs blir färre vilket kan resultera i olika odlingspraktiska och ekonomiska konsekvenser inom lantbruket.

Syftet med utredningen var att bereda ett underlag för vidare diskussioner kring möjligheter att arbeta med prognoser och strategier för att tillgodose svenska odlares behov av växtskyddsmetoder.

I utredningen har Jordbruksverket och Kemikalieinspektionen deltagit. Utredningen publicerades i en rapport våren 2019.

Som en följd av rapporten och som ett led i att åstadkomma ökad framförhållning har Jordbruksverkets tagit initiativ till att med hjälp av expertis testa om den i rapporten omnämnda CRD-modellen för verksamma ämnen kan användas i Sverige. Tanken är att sådana prognoser ska komplettera Major use-verksamheten som beskrivs ovan. Bättre framförhållning skulle kunna skapas genom prognoser om utfall i beslut för verksamma ämnen. Om förändringar i tillgång på växtskyddsmetoder sker utan framförhållning försämras förutsättningarna att arbeta med långsiktiga strategier för växtskydd. Arbetet pågår.

Öka kunskapen hos myndigheter om odlingsförhållanden och diskutera med myndigheter, företag och intressenter om hur ändamålsenliga riskhanteringsåtgärder kan utformas. I detta ingår bland annat att diskutera effektiva doser.

- *Riskhanteringsåtgärder.* Ämnet diflufenikan som finns i vissa ogräsmedel förekommer frekvent i halter över sin bedömningsgrund² i vissa ytvatten i södra

² Enligt föreskrifter om klassificering av och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten (HVMFS 2013:19).

Sverige, vilket tyder på att negativa konsekvenser för miljön inte kan uteslutas. Samtidigt är diflufenikan en resistensbrytare och viktigt alternativ till andra resistensutsatta ämnen. Ett förbud för diflufenikan riskerar att medföra problem att hantera ogräs i odlingen. En omfattande informationskampanj har därför utformats och lanserats genom kampanjen Säkert Växtskydd. Syftet är att skapa delaktighet från odlare om riskhanteringsåtgärder för att minska halter av diflufenikan i ytvatten.

Gensvaret för initiativet har varit mycket positivt och engagemanget för att sprida budskapet har varit stort. Om kampanjen får bra genomslag och avsedd effekt så öppnar det för att kunna arbeta med liknande angreppssätt för hållbart växtskydd i framtiden.

- *Riskhanteringsåtgärder.* Under 2017 och 2018 har det uppmärksammats att resthalter av ämnet prosulfokarb har påträffats i svenskodlade äpplen i halter över gränsvärdet. I bred samverkan har denna fråga fångats upp och åtgärder om nya villkor om skyddsavstånd till omgivningen vid användning fastställts. Ett informationsblad om prosulfokarb har tagits fram inom kampanjen Säkert Växtskydd och ska spridas till odlare som använder produkter med ämnet. Effekter av villkor och informationskampanjen följs upp och vid behov utökas dialoger om ytterligare åtgärder.

Initiativen kring diflufenikan och prosulfokarb har tagits inom Växtskyddsrådet.

- *Riskhanteringsåtgärder.* Rådgivande gruppen för användningsvillkor för växtskyddsmedel som startades 2016 har varit fortsatt aktiv under perioden 2017-2019. Syftet med gruppen är att vara rådgivande och bidra till att hitta alternativa lösningar för befintliga och nya villkor med syfte att minska riskerna med växtskyddsmedel. Arbetet i gruppen har bidragit till en bättre och effektivare dialog kring oklarheter i formulering av villkor i beslut om godkännande av växtskyddsmedel. I många fall har detta lett till bättre och mer relevanta villkor.
 - *Riskhanteringsåtgärder.* Våren 2019 publicerade Kompetenscentrum för kemiska bekämpningsmedel (CKB) vid SLU en utredning som visade att växtskyddsmedel läcker ut från svenska växthus till intilliggande vattendrag. Flera olika berörda aktörer arbetar för att förhindra läckagen och skapa förutsättningar för hållbart växtskydd i växthus. Genom Växtskyddsrådet har en arbetsgrupp bildats med uppdrag att skapa överblick över situationen och föreslå lämpliga åtgärder som kan bidra till att läckage av växtskyddsmedel från växthus till omgivningen ska minimeras. Arbetet pågår.
-

Öka kunskapen hos myndigheter, företag och intressenter om jordbruksdrift med syfte att förbättra prövningsprocessen utifrån praktiska odlingsperspektiv såsom årscyklar och växtföljd.

- Växtskyddsrådet fortsätter att göra fältbesök vid ett möte per år. I juni 2018 hölls möte i Östergötland med fältbesök i bland annat tunnelodlingar, försöksodlingar och vid provtagningsstation för nationell miljöövervakning av ytvatten. I juni 2019 hölls möte i Närke med fältbesök under temat biologisk mångfald och ekologisk resiliens i odlingslandskapet.

Framtid Växtskyddsrådet 2020-2025

Vid författandet av denna slutrapport har regeringen beslutat att Växtskyddsrådet ska fortsätta i enlighet med uppdraget från 2017, med förstärkt budget för åren 2020-2025. Under hösten 2019 har Växtskyddsrådet utarbetat en uppdaterad handlingsplan. Det innebär att Växtskyddsrådet arbetar vidare med det hållbara växtskyddet enligt regeringens uppdrag.

I detta ärende har generaldirektören Christina Nordin beslutat. Sunita Hallgren har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också chefsjuristen Anders Swahnberg, Håkan Henrikson, Olof Johansson, Else-Marie Mejersjö och Pär Åkesson deltagit.

Christina Nordin

Sunita Hallgren

Bilaga

Handlingsplan Växtskyddsrådet 2017-2019 v2017-12-15.